

Irodalmi Színpadi Napok— Balassagyarmat 1971.

Az Irodalmi Színpadi Napok hagyományos balassagyarmati fesztiválja országos rendezvényé nőtte ki magát — hivatalosan is, a résztvevő együtteseket tekintve is. Ez a rang a balassagyarmati kulturális szervek erőfeszítéseinek megbecsülését jelenti, azt a lelkes és ügyszerető munkás ismeri el, amellyel a házigazdák immár hetedik alkalommal készítették elő és szervezték meg az irodalmi színpadok sok szint megvillantó fesztiválját.

Az 1971-es program hagyományos gazdagsága, az elhangzott műsorok tartalmi és formai sokrétősége az amatőr színpadi mozgalom érettségét, a kísérletező kedv élénkülését dokumentálja. A legtöbb együttes — felnőve a mozgalom követelményeihez — keresi a maga sajátos művészi karakterét, mondanivalóját. S bár az egyéni, a sajátos keresése nem zárja ki a zsákutcát, a tévedés veszélyét, a mostani törekvések legtöbbjébe néhány érdekes lehetőséget kínál a további munka folytatásához, a kialakult hagyományok megtermékenyítéséhez.

A fesztiválon résztvevő együttesek, produkcióik alapján nem gyömöszölhetők valamiféle címkével ellátott skatulyába — mégis három egymástól szembetűnően elkülönülő törekvés jelenlétére figyelhetett fel a közönség és a sokat (néha joggal) bírált zsűri.

Ma is erőteljesen tartja magát az **oratórikus forma**, intellektuális vagy közvetlenül politizáló tartalmak hordozójaként.

A kecskeméti Berkes Ferenc Irodalmi Színpad, az Öblösüveggyári Művelődési Otthon Bartók-műsora, a Balassi Bálint Gimnázium Juhász Ferenc — összeállítású és a karancslapujtói Irodalmi Színpad Weöres-produkciója, a szolnoki Híd Irodalmi Színpad Jónás könyvét feldolgozó műsora képviselte ezt a törekvést a leghatározottabban, általában bizonyítva az amatőr-mozgalom e klasszikus játékformájában ma is meglévő lehetőségeket.

Sajátos felfogást képviselt a szegedi Egyetemi Színpad, amely a 30-as évek „kegyetlen színház”-át kívánta korszerűsíteni, megújítani. A közönség sokkolása, provokálása helyenként szélsőséges eszközökkel, valóban fontos közéleti jelentőségű műsorok esetén — ma is célravezető forma, s ezt az előadást követő élénk viták is igazolták. Maradandó élményekre, a kívánt hatásra azonban csak a sokkoló effektusok mértéktartó felhasználásával lehet számítani, ellenkező esetben nem felrázza, hanem apátiába ejti a közönséget a produkció, mint ezúttal is történt.

A formai újítások, kísérletek közül a Vári Irodalmi Színpadé volt a legérdekesebb, legértékesebb.

Tapéta és árnyék c. műsoruk (Weöres összeállítás) a színpadi mozgás és hanghatások intellektuális tartalmának megragadására törekedett. A produkció közönvéghatása igazolta: érdekes csapást törtek, fogékony közönség előtt céljaik elérhetők. A kísérlet mégis távol esik a mozgalom gyökereitől, elszakad az átlagnézó gondolkodató nevelésétől, — profiszínház — profiközönségnek. A harmadik csoportot más-más színvonalon és mértékben — **a színpadi játékhoz való közelítés jellemezheti**. Az izzai Jókai Irodalmi Színpad (A hűség tövisei), a Madách Imre Irodalmi Színpad (Az áruló), a zalaegerszegi Diák Színpad (Ünnep után) műsora, előadásmódja oldotta fel legjobban az oratórikus formákat, közelített leginkább a színjátszáshoz. E stílus kialakulását nagymértékben befolyásolja természetesen a témaválasztás, az együttes adottságai stb. Bár a fesztiválon szereplő együttesek e stílus lehetőségeit még közel sem merítették ki, látható, érdekes stílusötvet az alakulhat ki, van fantázia ebben az útkeresésben.

A feldolgozott művek, a megfogalmazott mondanivalók még nehezebben csoportosíthatók, felosztásuk még önkényesebb lehet, mint a stílus-variációké. Rossz, ideológiailag-politikailag téves koncepciót csak a zalaegerszegi csoport vitt színpadra. Alfórradalmi, maosta, tévesen interpretált guevarista nézeteikkel arra figyelmezt-

tenek, hogy a káros, zavart okozó műsorokra a rendezőknek időben fel kell figyelniük. Az előadott produkciók nagy többsége azonban éretten, felelősséggel, a szereplők őszinte hitével szölt napjaink fontos, aktuális kérdéseihöz, vagy „örök” emberi problémákhoz.

Legnagyobb feladata a balassagyarmati Madách Imre Irodalmi Színpadnak volt. Sánta Ferenc: Az áruló c. kisregényének értelmezését, az írői állásfoglalás bizonytalansága folytán a szerkesztő és rendező sem oldhatta meg a teljes siker reményében. „Rázós” témákat választottak a szolnokiak (az öngyilkosság társadalmi problémájának felvetésével), a drégelypalánki Szondy György Irodalmi Színpad tagjai (antisex műsorokkal). S bár az általuk felvetett témákat nem „veszték ki” igazán, elkötelezettségük, felelősségérzetük tartalmassá, érzelmileg gazdaggá tette műsorukat. Örvendetes tapasztalata volt a balassagyarmati Irodalmi Színpadi Napoknak az öncélú intellektualizmus háttérbeszorulása, a konkrét, élő mondanivaló iránti igény erősödése. Egyre kevesebb az általában az emberiséghez szóló dilettáns fennkölttség, egyre több a helyi politizálásra közvetlenül kapcsolódó, valóban közéleti műsor, mint pl. a Nem magánügy, az Erato, vagy a kecskemétiak Kalendárium c. műsora, áttételesen a Jónás könyve előadása.

Rendhagyó volt a fesztivál nemcsak a kísérletező kedv élénkítése folytán, hanem a zsüri magas mércéje, sok vitát kiváltó döntései, elemzései miatt is. Az indulatok elmúlásával, a tanulságok levonásakor célszerű megfogalmazni: a fesztivál, s maga az irodalmi színpadi mozgalom nagykorú lett, a felnőtteknek kijáró mércével kell mérni értékeit, tévedéseit.

Kiss Aurél

Őszi tárlat a Kohász Művelődési Központban*

E kiállítás minősítésére a jelenlévők nyilván többféle jelzöt is találtak, nyilván ezek döntő többsége rá is illik a kiállított anyagra. A lehetséges sokféle jelző közül számomra háromnak van jelentősége. Engem a kiállítás szokatlansága, a szimbolikája és hasznossága ragodott meg elsősorban. Miért? Először is szokatlannak éreztem időpontja miatt. Hiszen ősszel nálunk nem szokás ilyesfajta kollektív kiállítást rendezni. A város, a megye és a vendégművészeink bemutatkozása, nagy seregszemléje tavasszal szokott lenni. Szokatlannak tűnt az is, hogy hétfőn nyílik a tárlat. A kiállítás-rendezési gyakorlat úgy alakította, hogy e célra a vasárnap délelőttök jelöltettek ki. Mindezekből az előjelekből arra is következtethetünk, hogy az eltérések tudatosak, szándékosak. Ez utóbbira gondolhatunk abból is hogy nemcsak az idő, hanem a hely megválasztása is elüt a gyakorlattól és ebben a környezetbe hívták meg a képzőművészet iránt érdeklődő vendégeket. Az pozitívumként értékelhető, hogy a kiállítás rendező keresve-kutatva a város viszonyai között meglévő lehetőségeket az egyik jó környezetre találtak rá ismét, és ilyen formán is ápolják a város egész kulturális fejlődése szempontjából is az értékes történelmi hagyományokat.

Az a véleményem, hogy ez a művelődési központ ilyenfajta igényeket is ki tud elégíteni. Kissé szimbolikusan is érzem, hogy a város egyik ipari központjában került sor erre a rendezvényre. Nyilvánvaló az, hogy itt nem arról van szó, hogy a művészet „leszállt” ormairól és fenségességében megmutatkozik, hanem arról, hogy törleszteni kíván olykor-olykor felhalmozódó adósságából. Úgy vélem, ez irányban nagyon sok még a tennivaló, hogy a tudati felszínen, vagy a felszín alatt a rejtőző

* Elhangzott a kiállítás megnyitáson